

Sosialdepartementet
Postboks 8019 Dep.
0030 Oslo

Att: Saksbehandler Christiane Sørby

Sosialdepartementet	
Saksnr.: 200301958	Dok.nr.: 50
Arkivkode: 311.1	Journ.dato 02.07.04
Avd.: SLE	Saksbeh.:
U.off.:	

Deres ref.: 200301958-/CSH

Vår ref.: 652 04/00013

Dato: 30. juni 2004

Høringsuttalelse – Forslag til endringer i kapittel 1 Utenlandske statsborgeres rett til sosialhjelp i forskrift 4. desember 1992 nr. 915 til lov om sosiale tjenester m.v.

Vi viser til Sosialdepartementets høringsbrev av 25. mars 2004, og takker for anledningen til å gi våre kommentarer. Norsk Folkehjelp ønsker som humanitær organisasjon, og som en av landets største driftsoperatører av flyktningmottak, å primært sette fokus på konsekvensene dette endringsforslaget vil kunne få for enkelte beboere i mottak. Vi ønsker også å peke på noen viktige prinsipielle forhold vi mener utfordres sterkt i høringsnotatet.

Å skape klarhet i et ulikt fortolket og praktisert regelverk er positivt, men vi mener at Sosialdepartementet heller burde fokusere på *muligheter* for å bistå personer som faller utenfor andre systemer, enn å foreslå ytterligere begrensninger for en i utgangspunktet særs vanskeligstilt og sårbar gruppe.

Nedenfor har vi tatt for oss punktene vi i denne sammenheng mener er de viktigste i forslagene til endringer i forskriften til sosialtjenestelovens kapittel 1:

3.1 Krav til lovlig opphold (Sosialdepartementet foreslår at kravet om lovlig opphold utvides til også å gjelde rett til tjenester kapittel 4.)

I høringsnotatet vises det til at det "i de fleste tilfeller er den enkelte selv som velger å fortsette et ulovlig opphold i Norge" og at "Personer uten lovlig opphold vil ha et bostedsland som er ansvarlig for deres velferd, og som de kan reise tilbake til" (side 6).

I praksis, og etter vår erfaring, er det allikevel en del personer som – på tross av myndighetenes vedtak – mener at de ikke kan returnere til et bostedsland, og som på ingen måte tror at dette opprinnelige bostedslandet vil sikre deres velferd – tvert imot. At norske myndigheter ved Kommunal- og regionaldepartementet, har et ønske om og tro på at asylsøkere med endelig avslag vil returnere fordi dette er lovregulert, får ikke nødvendigvis dette til å skje i praksis. Så lenge disse personene befinner seg på norsk territorium, mener vi at Staten må ta ansvar for deres sikkerhet og trygghet, og sørge for dekning av deres basisbehov. Å frasi seg dette ansvaret uten å tydeliggjøre løsninger (utover at de kan reise tilbake) for dem som faktisk ikke returnerer, mener vi er inhumant og et brudd på vår tradisjon – både den humanistiske og den velferdsmessige.

Norsk Folkehjelp mener Sosialdepartementet motsier seg selv når det i høringsnotatet på den ene siden vektlegges at ”regelverket skal kunne fungere uavhengig av organiseringen av utlendingsforvaltningen og eventuelle fremtidige endringer i ordninger knyttet til mottak og integrering av asylsøkere, flyktninger og andre innvandrere” (side 3), og på den annen side sier at ”Forskriften bør bidra til at sosialtjenesten kan utøve sin virksomhet i lojalitet til andre myndigheters vedtak og politiske målsettinger om kontrollert innvandring og god integrering” (side 2). Videre slås det fast at ”det bør være konsistens mellom ulike myndigheters vedtak, og at sosialtjenesten må legge til grunn lovlige vedtak fattet av andre myndigheter, *uavhengig av om dette virker positivt eller negativt for den enkelte*” (side 6 – vår kursiv).

Norsk Folkehjelp mener at forslaget om at det stilles krav om ”lovlig opphold” for ytelses både etter kapittel 4 og kapittel 5, representerer en uthuling av verdigrunnlaget som sosialtjenesteloven bygger på. Formålsbestemmelsen i denne sier at ”Formålet med denne lov er a) å fremme økonomisk og sosial trygghet, bedre levekårene for vanskeligstilte, å bidra til økt likeverd og likestilling og forebygge sosiale problemer, b) bidra til at den enkelte får mulighet til å leve og bo selvstendig, og til å ha en aktiv og meningsfylt tilværelse i fellesskap med andre”. Den norske velferdsmodellen bygger videre på at vi tilbyr et sikkerhetsnett til alle som befinner seg i landet, og loven har ikke skilt mellom ”verdige og uverdige trengende” eller ”selvforskyldt eller uforskyldt nød”.

- Norsk Folkehjelp ser Sosialdepartementets forslag som et skritt i retning av å innføre slike inhumane skiller, og vil anmode om at personer som er i en nødsituasjon – ikke bare akutt – fremdeles sikres rett til livsnødvendig hjelp – uavhengig av årsak. På lik linje med helselovgivningen.

Høringsnotatet understreker at ”det er utlendingsmyndighetene – ikke sosialtjenesten – som skal ta stilling til hvorvidt en utenlandsk statsborger skal kunne oppholde seg i landet” (side 3). Dette mener vi er et vesentlig poeng når det gjelder roller og ansvarsdeling: Det er utlendingsmyndighetene som har ansvaret for å fatte og effektivt vedtak om opphold i landet. Så lenge utlendingsmyndighetene ikke har sørget for retur av personer med endelig avslag på asylsøknaden, og disse fremdeles befinner seg i landet, må de gis et tilbud som dekker livsnødvendige behov.

Slik høringsnotatet og forslagene til forskriftsendringer fremstår, vil ansatte i sosialtjenesten få en rolle som utøvere av norsk asylpolitikk, og sosialtjenesteloven bli et virkemiddel i gjennomføringen av den, gjennom å ”sulte og fryse ut” mennesker man ikke lenger ønsker å ha i landet (se også vedlegg med case og mulige konsekvenser).

For å sitere Sosialdepartementet selv: ”Etter departementets mening er det prinsipielt uheldig å knytte sosialhjelpsrettigheter til beslutninger som fattes av andre myndigheter og er ment å regulere andre forhold” (høringsnotatet side 13).

- Norsk Folkehjelp ber om at sosialtjenesten fortsatt får mulighet til å fylle sin rolle og ivareta ansvaret for å tilby et sikkerhetsnett for personer som ikke har et annet tilbud – uavhengig av om de er ”verdige eller uverdige trengende” – og overlater oppfølgingen av asylpolitikken til utlendingsmyndighetene.

Frykten for at ”Tildeling av sosiale tjenester og økonomisk stønad til personer som oppholder seg ulovlig i landet, kan undergrave legitimiteten til både sosialtjenesten og innvandringsmyndighetene” (side 6), mener vi er mer betimelig om forslaget til endring gjennomføres, og det blir tydelig at ingen av etatene ivaretar sine roller og ansvarsfelt.

Høringsnotatet er inne på at et for absolutt krav om lovlig opphold ”ville i enkelte situasjoner kunne føre til urimelige resultater” (side 6). Eksempelet som gis er ”Når personer som oppholder seg i Norge kommer i en kritisk situasjon, *eller svake grupper, for eksempel barn, helt uforskyldt havner i en håpløs situasjon bør det være adgang til å gi hjelp*” (samme side – vår kursiv). Det konkluderes med at ”En åpning for å ta hensyn til dette imøtekommes da retten til akutt, livsnødvendig hjelp består uavhengig av oppholdets lovlighet. Dette følger av *ulovsfestede nødrettsbetraktninger*” (samme side – vår kursiv).

I dagens situasjon er barnefamilier unntatt bortfall av botilbud i mottak etter endelig avslag. Det har imidlertid under den sittende regjeringen vært en rekke svært omfattende innstrammings- og skremselstiltak på asyl- og utlendingsfeltet, og vi kan ikke forutse hvilke ytterligere innstramminger som kan komme.

- Norsk Folkehjelp mener derfor at barnefamilier bør sikres rett til livsnødvendig hjelp gjennom lov og/eller forskrift, og ikke kun som en skjønsmessig konsekvens av ulovsfestede nødrettsbetraktninger.

3.2 Krav til dokumentasjon

Sosialdepartementet foreslår en endring *fra* at ”det påligger sosialtjenesten en plikt til å undersøke og fremskaffe de opplysninger som er nødvendige for å kunne behandle søknaden og fatte et riktig vedtak” (side 8) *til* at ”søker som er utenlandsk statsborger alltid *skal* legge frem dokumentasjon på at oppholdet er lovlig” og ”har som konsekvens at dersom dokumentasjon på at oppholdet er lovlig ikke kan fremskaffes, kan sosialtjenesten legge til grunn at vedkommende ikke har lovlig opphold” (side 8) mener Norsk Folkehjelp er svært uheldig.

Gruppen vi her primært sikter til – de med bortfall av botilbud i mottak – består av personer som ofte har et begrenset norsk språk, og som i mange tilfeller ikke har nok kunnskaper om og forståelse for den norske forvaltningen. Også mennesker som har bodd hele sitt liv i Norge vil kunne ha problemer med å finne frem i ”systemet” og fremskaffe riktig dokumentasjon. Når ”kommunene [i mange saker bruker] uforholdsmessig mye tid på å fastslå søkerens oppholdsstatus” (side 9), kan vi bare forestille oss hvilke uoverkommelige problemer dette vil kunne by på for mange i denne gruppen.

- Norsk Folkehjelp ber om at det presiseres at det fremdeles er sosialtjenestens ansvar å innhente slik dokumentasjon, og at det heller tydeliggjøres i rundskriv hvor og hvordan dette kan gjøres.

3.3.1.2 Tilbud om opphold i mottak etter innvilget opphold

Her presiseres det at ”personer som oppholder seg i statlig mottak for asylsøkere er sikret nødvendig livsopphold og nødvendig omsorg der” og at søknad om livsopphold dermed normalt kan avslås med henvisning til lovens § 5-1, men at ”Ved søknad om tjenester etter sosialtjenesteloven pga sykdom, funksjonshemming, alder med videre, kan situasjonen være noe annerledes (...) Dersom tjenesten det søkes om ikke gis av mottaket, må sosialtjenesten på vanlig måte vurdere om søknaden skal innvilges” (side 11).

Departementet mener at dette ikke trenger noen særlig regulering i forskriften, da det følger av lovens alminnelige bestemmelser. Etter vår erfaring er ikke dette en alminnelig utbredt praksis eller kunnskap – i hvert fall ikke blant ansatte og beboere i mottak.

- Norsk Folkehjelp ber dermed at det utarbeides et rundskriv der muligheter for denne type stønad tydeliggjøres.

Norsk Folkehjelp håper Sosialdepartementet tar hensyn til våre innspill, og ønsker lykke til med videreføringen og ferdigstillingen av dette viktige arbeidet – som vi vil følge med interesse!

Med vennlig hilsen
Norsk Folkehjelp

Bendix Jørgensen
Seksjonsleder
Flyktningsseksjonen

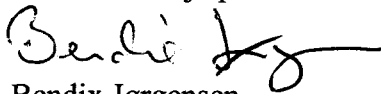
Susanne Abelsen
Rådgiver
Flyktningsseksjonen

Departementet mener at dette ikke trenger noen særlig regulering i forskriften, da det følger av lovens alminnelige bestemmelser. Etter vår erfaring er ikke dette en alminnelig utbredt praksis eller kunnskap – i hvert fall ikke blant ansatte og beboere i mottak.

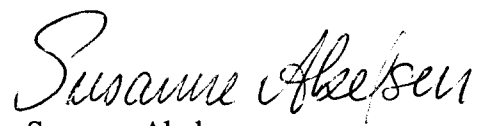
- Norsk Folkehjelp ber dermed at det utarbeides et rundskriv der muligheter for denne type stønad tydeliggjøres.

Norsk Folkehjelp håper Sosialdepartementet tar hensyn til våre innspill, og ønsker lykke til med videreføringen og ferdigstillingen av dette viktige arbeidet – som vi vil følge med interesse!

Med vennlig hilsen
Norsk Folkehjelp

Bendix Jørgensen
Seksjonsleder
Flyktningsseksjonen

Susanne Abelsen
Rådgiver
Flyktningsseksjonen

